

Інформаційно-аналітична довідка щодо основних тенденцій економічного розвитку регіону

1. Промислове виробництво.

На підконтрольній українській владі території залишилась незначна частка таких галузей як вугільна промисловість, виробництво будівельних матеріалів, харчова та легка промисловість. За попередніми даними Держстату України, кількість промислових підприємств у 2017 році склала 493, з них: 4 – великі, 79 – середні та 410 – малі (в т. ч. мікропідприємства).

Основні підприємства зосереджені у містах Северодонецьк, Рубіжне, Лисичанськ, Кременна, питома вага яких в загальному обсязі реалізованої промислової продукції області майже 50,0 %.

Середньооблікова кількість працюючих у промисловому комплексі у листопаді 2018 року склала 34,0 тис. осіб, що на рівні попереднього місяця.

Заробітна плата штатних працівників в середньому за листопад 2018 року склала 7422,0 грн, що на 0,3 % менше від попереднього місяця та на 0,4 % більше від середнього рівня по регіону.

Індекс промислової продукції у січні-листопаді 2018 року порівняно з січнем-листопадом 2017 року становив 83,0 % (січень-листопад 2017 до січня-листопада 2016 року – 69,0 %).

Зменшення індексу промислової продукції відбулося через зниження обсягів виробництва у 2-х основних галузях економіки: **«Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення»** та **«Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів»**.

Базовими підприємствами вищевказаних галузей є ПрАТ «ЛИНІК» та ПАТ «Алчевський металургійний комбінат», до складу якого входить «Алчевський коксохімічний завод».

ПрАТ «ЛИНІК» повністю припинило основну виробничу діяльність з 2012 року. Продукція підприємства є неконкурентоспроможною через імпорт до України нафтопродуктів із Болгарії, Румунії, Білорусі. Разом з тим, підприємство підготовлено до запуску виробництва поліпропілену (проведено ремонт технічного обладнання, апаратів, трубопроводів, тощо). Запуск виробництва поліпропілену відбудеться після встановлення сталого енергозабезпечення в області.

Внаслідок тимчасового припинення переміщення вантажів через лінію зіткнення, що унеможливило отримувати сировину та реалізовувати готову продукцію, з березня 2017 року зупинив виробничу діяльність ПАТ «Алчевський металургійний комбінат».

Практично все виробництво **хімічних речовин і хімічної продукції** зосереджено на території, підконтрольній українській владі. Основними підприємствами є: ПрАТ «Северодонецьке об'єднання «Азот», ТОВ «Рубіжанський трубний завод», ТОВ «НВО «Склопластик», ТОВ НВП «Зоря».

У січні-листопаді 2018 року підприємствами галузі вироблено товарної продукції на суму:

- ТОВ НВП «Зоря» – 890,5 млн грн (123,6 % до аналогічного періоду 2017 року);
- ТОВ «НВО «Севєродонецький Склопластик» – 212,7 млн грн (109,5 %);
- ВКФ ТОВ «ТАНА» – 94,0 млн грн (111,9 %);
- ТОВ НВФ «Мікрохім» – 244,8 млн грн (93,6 %);
- ПАТ «Рідкісні гази» – 2,3 млн грн (11,1 %);
- ТОВ «Рубіжанський трубний завод» – 12,8 млн грн (129,3 % до аналогічного періоду 2017 року).

За рахунок переробки давальницької сировини на ПрАТ «Севєродонецьке об'єднання Азот» у січні-листопаді 2018 року вироблено товарної продукції у діючих цінах на суму 409,5 млн грн (у січні-листопаді 2017 році – 533,4 млн грн).

Частка в структурі реалізації промислової продукції області – 14,4 %.

Основні підприємства галузі **машинобудування**, що працюють на території підконтрольній українській владі: ТДВ «Попаснянський вагоноремонтний завод», ПрАТ «СНВО «Імпульс», ТОВ НВП «Мікротерм», ТДВ «Севєродонецький завод хімічного нестандартизованого обладнання».

У січні-листопаді 2018 року ПрАТ «СНВО «Імпульс» вироблено товарної продукції на суму 1793,3 млн грн (у 1,7 рази більше аналогічного періоду 2017 року), ТОВ НВП «Мікротерм» – 11,0 млн грн (94,8 % до аналогічного періоду минулого року).

На ТДВ «Попаснянський вагоноремонтний завод» у січні-листопаді поточного року обсяг товарної продукції склав 1639,4 млн грн. Виготовлено 1187 нових вагонів, відремонтовано 728 піввагонів, вироблено запасних частин та надано послуг на суму майже 21 млн грн.

Частка в структурі реалізації промислової продукції області – 16,6 %.

На території підконтрольній українській владі в галузі **текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів** працюють ТОВ ВТФ «Шарм» м. Лисичанськ, ФОП Смалій м. Рубіжне, ТОВ «Рубіжанська панчішна мануфактура», ТОВ «Старобільська швейна фабрика» та інші малі підприємства, які мають незначний вплив на обсяги виробництва.

За підсумками роботи у січні-листопаді 2018 року темп росту промислової продукції підприємств галузі до аналогічного періоду 2017 року складає:

- ТОВ ВТФ «Шарм» м. Лисичанськ – 118,9 %;
- ФОП Смалій м. Рубіжне – 105,5%.

Частка в структурі реалізації промислової продукції області – 0,5 %.

Основне підприємство в галузі **виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність**, яке виробляє 95,0 % обсягів товарної продукції – ПрАТ «Рубіжанський картонно-тарний комбінат».

Протягом січня-листопада 2018 року вироблено товарної продукції на суму 4190,1 млн грн. (128,8 % до січня-листопада 2017 року).

Частка в структурі реалізації промислового виробництва – 20,6 %.

Добувна промисловість

На території підконтрольній українській владі працюють 4 шахти ПАТ «Лисичанськвугілля» та 4 шахти ДП «Первомайськвугілля».

За 11 місяців 2018 року видобуто 457,5 тис. тонн вугілля, що на 31,0 % більше ніж у січні-листопаді 2017 року, у тому числі:

- ПАТ «Лисичанськвугілля» – 268,4 тис. тонн (131,5 % до січня-листопада 2017 року);
- ДП «Первомайськвугілля» – 189,1 тис. тонн (130,4 %).

Станом на 01.12.2018 на складах вугледобувних підприємств знаходиться 11,4 тис. тонн рядового вугілля, в тому числі:

- ДП «Первомайськвугілля» – 5,0 тис. тонн;
- ПАТ «Лисичанськвугілля» – 6,4 тис. тонн.

У січні-листопаді 2018 року вугледобувними підприємствами реалізовано 272 тис. тонн вугільної продукції, що становить 125,3 % до січня-листопада 2017 року.

Частка в структурі реалізації промислової продукції області – 7,9 %.

Електроенергетичну галузь економіки області представляють:

- енергогенеруючі підприємства – ВП «Луганська ТЕС» ТОВ «ДТЕК Східенерго», ДП «Северодонецька ТЕЦ», блок-станції підприємств (ПАТ «Рубіжанський картонно-тарний комбінат», ТОВ «Науково-виробниче підприємство «Зоря», які виробляють електроенергію для власних потреб);

- енергопостачальні підприємства – ТОВ «Луганське енергетичне об'єднання» та Луганська філія ДП «Регіональні електричні мережі».

Свою діяльність підприємства галузі здійснюють у рамках Оптового ринку електроенергії України.

Через знаходження ВП «Луганська ТЕС» ТОВ «ДТЕК Східенерго» в зоні бойових дій пошкоджено значну кількість ліній електромереж (на балансі підприємства 20 повітряних ліній, з них 8 – 110 кВ та 12 – 220 кВ. В робочому стані 12 ліній: 7 ліній – 220 кВ та 5 ліній – 110 кВ. У роботі одна лінія 220 кВ і 5 ліній 110 кВ. На станції 6 енергоблоків, 2 з яких знаходяться в роботі з видачею навантаження 350 МВт/добу.

За січень-листопад 2018 року генеруючими потужностями області вироблено 2248,6 млн кВт·год. електроенергії, що складає 87,3 % до січня-листопада 2017 року (2574,9 млн кВт·год.).

У січні-листопаді 2018 року з ДП «Енергоринок» одержано електроенергії (брутто) 1602,7 млн кВт·год (з урахуванням незалежних постачальників), це 117,0 % до аналогічного періоду 2017 року (1369,9 млн кВт·год).

Споживачами ТОВ «Луганське енергетичне об'єднання» за 11 місяців 2018 року спожито електроенергії 783,3 млн кВт·год на суму 1439,5 млн грн, сплачено 1391,7 млн грн, рівень розрахунків – 96,7 % (за січень-листопад 2017 року – 91,0 %), в т.ч:

– промисловість – нараховано 331,5 млн грн, сплачено 304,7 млн грн, рівень розрахунків – 91,9 %;

– підприємства житлово-комунального господарства – нараховано 268,5 млн грн, сплачено 261,6 млн грн – 97,4 %;

- сільгоспспоживачі – нараховано 18,5 млн грн, сплачено 16,3 млн грн, рівень розрахунків 88,1 %;
- підприємства та організації державного бюджету – нараховано 48,8 млн грн, сплачено 46,8 млн грн – 95,9 %;
- підприємства та організації місцевого бюджету – нараховано 85,6 млн грн, сплачено 84,8 млн грн – 99,0 %;
- населення (без урахування пільг) – нараховано 519,0 млн грн, сплачено 514,0 млн грн – 99,0 %;
- інші споживачі – нараховано 167,6 млн грн, сплачено 163,6 млн грн – 97,6 %.

Заборгованість споживачів підконтрольної території за спожиту електроенергію перед ТОВ «ЛЕО» станом на 01.12.2018 року – 743,5 млн грн.

Луганською філією ДП «Регіональні електричні мережі» за січень-листопад 2018 року підприємствам вугільної промисловості регіону та іншим споживачам відпущено електроенергії 153,1 млн кВт·год на суму 319,0 млн грн, сплачено 7,1 млн грн, рівень розрахунків – 2,2 % (за аналогічний період 2017 року – 2,6 %).

Газова промисловість

ПАТ «Луганськгаз» здійснює діяльність з постачання та транспортування природного газу розподільними трубопроводами в межах області.

Компанія забезпечує закупівлю й поставку газу населенню, бюджетним установам, промисловим споживачам, громадським організаціям, експлуатацію розподільних газових мереж області, виконує роботи з газифікації об'єктів і населених пунктів регіону.

Протягом січня-листопада 2018 року видобуто на газоконденсатних родовищах області 156,3 млн м³ природного газу.

В області загалом у січні-листопаді 2018 року спожито 567,6 млн м³ природного газу (з урахуванням транспортування по прямим трубам – 172,4 млн м³). Промисловим комплексом області спожито природного газу 252,6 млн м³.

Станом на 01.12.2018, за інформацією ПАТ «Луганськгаз», рівень розрахунків споживачів за спожитий природний газ з початку року (без розподілу природного газу) складає 89,5 % (нараховано 1496,0 млн грн, сплачено 1339,3 млн грн), в тому числі:

- населення розраховалося на 90,2 % (нараховано 1464,7 млн грн, сплачено 1320,8 млн грн);
- бюджетні установи – 57,3 % (нараховано 29,3 млн грн, сплачено 16,8 млн грн);
- промислові підприємства – 91,0 % (нараховано 1,6 млн грн, сплачено 1,5 млн грн).

Станом на 20.12.2018, за інформацією НАК «Нафтогаз України», теплопостачальні підприємства області розраховалися за поставлений природний газ на 31,1 % (спожито 75,8 млн м³, нараховано 510,5 млн грн, сплачено 158,5 млн грн).

Зменшення обсягів виробництва та реалізації промислової продукції відбулося із наступних причин:

- відсутність бюджетного фінансування вугледобувних підприємств;
- низька ціна на вугільну продукцію державних вугледобувних підприємств;
- ізолюваність регіону від Об'єднаної енергетичної системи України;
- неконкурентоспроможність продукції через непомірно високу ціну на газ, який використовується у якості сировини;
- загроза знеструмлення регіону через зупинку ВП «Луганська ТЕС» ТОВ ДЕТЕК «Східенерго»;
- виникнення енергетичних та логістичних проблем.

Зменшення індексу промислового виробництва (83 % до аналогічного періоду 2017 року) відбулося через відсутність виробничої діяльності та постійних замовлень на продукцію провідних підприємств регіону.

ПАТ «Алчевський металургійний комбінат» знаходиться на тимчасово окупованій території, але перереєстровано на території, підконтрольній українській владі. Внаслідок тимчасового припинення переміщення вантажів через лінію зіткнення та, як наслідок, неможливості отримати сировину і реалізувати готову продукцію, підприємство призупинило виробничу діяльність.

Корпорація «ІСД» офіційно повідомили про втрату фактичного контролю над їх головними активами, які знаходяться на окупованій території Луганської області: «Алчевський металургійний комбінат», «Алчевський коксохімічний завод», «Екоенергія».

ПрАТ «ЛИНІК» повністю припинило виробничу діяльність з березня 2012 року, продукція підприємства є неконкурентоспроможною через імпорт нафтопродуктів з Болгарії, Румунії, Білорусі. На цей час ПрАТ «ЛИНІК» підготовлено до запуску виробництва поліпропілену (проведено ремонт технічного обладнання, апаратів, трубопроводів, тощо), для чого потрібне стабільне енергопостачання.

ПрАТ «Северодонецьке об'єднання «Азот», одне з основних підприємств хімічної галузі області, працює не ритмічно та надає послуги тільки з переробки давальницької сировини.

У 2018 році продовжено роботу щодо сприяння сталому розвитку промислового комплексу регіону.

Для встановлення надійного електропостачання та відновлення сталої роботи вищезазначених провідних підприємств регіону (ПрАТ «ЛИНІК», ПрАТ «Северодонецьке об'єднання «Азот») продовжено координацію робіт щодо будівництва підстанції ПС 500 кВ «Кремінська» із заходами ПЛ 500 кВ «Донбаська-Донська» та ПЛ 220 кВ «Кремінська-Ювілейна».

З метою покращання виробничо-господарської діяльності промислових підприємств регіону:

- проведено нараду під головуванням заступника голови облдержадміністрації з питання налагодження сталого електрозабезпечення ПП «Хімпостачальник» для стабільної роботи підприємства;

- підготовлено та направлено лист від 09.02.2018 № 6/8-827 до першого віце-прем'єр-міністра України – Міністра економічного розвитку і торгівлі України Кубіва С.І. «Про захист вітчизняних виробників» (ТОВ «Зоря»);
- підготовлено та направлено лист до Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України Моїсеєву Ю.О. щодо зняття арешту з рахунків ВП «Шахта імені Д.Ф. Мельникова» ПАТ «Лисичанськвугілля»;
- підготовлено та направлено лист Міністру енергетики та вугільної промисловості України Насалику І.С. щодо погашення заборгованості із заробітної плати працівникам ПАТ «Лисичанськвугілля» (кошти виділено, заборгованість із заробітної плати частково виплачена);
- проведено нараду під головуванням заступника голови облдержадміністрації з питання забезпечення надійного електропостачання Гірського енерговузлу;
- підготовлено та направлено лист Прем'єр-міністру України Гройсману В.Б. «Про підтримку вітчизняного виробника сірчаної кислоти» (ТОВ НВП «Зоря»);
- підготовлено та направлено лист Мінекономрозвитку від 05.06.2018 № 6/10-3231 щодо підтримки ПрАТ «РКТК» шляхом скасування дії спеціальної санкції-індивідуального режиму ліцензування зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
- підготовлено та проведено Міжрегіональну нараду з питань реформування та розвитку вугільної промисловості Донбасу під головуванням голови облдержадміністрації;
- проведено нараду з питань залучення інвестицій у промисловий сектор;
- проведено нараду щодо підготовки енергетичної системи області в осінньо-зимовий період 2018/19 року;
- прийнято участь у розширеній нараді Мінекономрозвитку під головуванням державного секретаря Перевезенцева О.Ю. з питання повернення з оренди цілісного майнового комплексу колишнього державного підприємства «Ордена Трудового Червоного Прапора державного склозаводу «Пролетарій»;
- проведено нараду щодо завершення газифікації м. Гірського Попаснянського району;
- проведено виїзну нараду щодо можливості запуску ПрАТ «Севєродонецьке об'єднання «Азот» з мінімальними ризиками в частині виникнення аварійних ситуацій через обмеження або припинення електропостачання;
- проведено засідання робочої групи з питань захисту прав інвесторів, протидії незаконному поглинанню підприємств;
- проведено нараду щодо проблемних питань з розгляду проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок в постійне користування ДП «НЕК «Укренерго» у Кременському районі;
- -проведено нараду щодо розгляду питання врегулювання фінансових зобов'язань перед НАК «Нафтогаз України» за добудову підвідних газопроводів у Старобільському районі відповідно до розпорядження КМУ від 26.08.2009 р. № 1001-р «Про добудову підвідних газопроводів»;

- проведено нараду щодо забезпечення ВП «Луганської ТЕС» ТОВ ДТЕК «Східенерго» вугіллям (санкційні вагони);
- прийнято участь у перевірці ДП «Первомайськвугілля» з метою виявлення фактів ухилення від сплати обов'язкових платежів до бюджету України з використання державного майна;
- прийнято участь у засіданні комісії з інвентаризації цілісного майнового комплексу ДП «Ордена Трудового Червоного Прапора державного скляного Заводу «Пролетарій»;
- прийнято участь у нараді щодо обговорення шляхів реалізації Закону України «Про ринок електричної енергії»;
- проведено нараду з питань дотримання соціальних гарантій в сфері пасажирських перевезень та роботи в режимі воєнного стану;
- підготовлено та проведено нараду щодо електрозабезпечення військових частин розташованих на території області та підключених до електричних мереж КП «Попаснянський водоканал»;
- прийнято участь у конференції «Нова індустріалізація: спільні дії Уряду та бізнесу», м. Київ;
- прийнято участь у засіданні НКРЕКП про прийняття постанов щодо встановлення тарифів на послуги з розподілу електричної енергії, тарифів на послуги постачальника універсальних послуг на території області та тарифу на передачу електричної енергії для ДП «НЕК «Укренерго» з 01.01.2019.

Переробкою сільськогосподарської продукції у Луганській області займаються 118 підприємств малого та середнього бізнесу у 8 підгалузях: хлібопекарська, борошномельно-круп'яна, олійно-жирова, м'ясна, молочна, пиво-безалкогольна, комбікормова, кондитерська.

Для забезпечення потреб населення області виробляються майже всі види продовольства, окрім цукру, спирту, лікєро-горілчаних виробів, консервів, риби та продуктів дитячого харчування.

Для підприємств харчової промисловості характерне неповне завантаження виробничих потужностей в галузях: молочна промисловість – близько 30 %, хлібопекарська – 50 %, виробництво олії – 35 %.

З метою підвищення конкурентоспроможності продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках станом на 29.11.2018 впроваджено систему управління безпекою продуктів харчування (НАССР) та системи управління якості відповідно до вимог міжнародних стандартів (ISSO серії 9000 та 22000) на 10 підприємствах харчової та переробної промисловості в галузях: олійно-жирова – 3 та інші – 7.

В стадії впровадження та застосування принципів НАССР перебувають 5 підприємств, зокрема: в молочній галузі – 2 підприємства, в пивоварній галузі – 1, в рибній – 1, в м'ясопереробній – 1.

Молокопереробна галузь представлена чотирма підприємствами: ПрАТ «Біловодський МРЗ», ПП «Продгрупсервіс», ПАТ «Старобільський молокозавод», ТОВ «Марківський сироробний завод», виробнича потужність яких становить 135 тис. тонн на рік. Асортимент виробленої продукції – понад 90 найменувань.

За даними, оприлюдненими Державною службою статистики України, за січень-листопад 2018 року вироблено: масла вершкового жирністю не більше 85 % – 860 тонн, що становить 107,1 % до аналогічного періоду 2017 року; молока та вершків незгущених й без додання цукру чи інших підсолоджувальних речовин жирністю більше 1 %, але не більше 6 % – 1507 тонн або 94,6 % до 2017 року; молока і вершків коагульованих, йогурту, кефіру, сметани та інших ферментованих продуктів – 370 тонн (103,9 %), сиру свіжого неферментованого – 42 тонни (105,0 %).

Зростання виробництва молочних продуктів відбулося за рахунок зменшення вивозу молочної сировини за межі області.

Олійно-жирова галузь області представлена 5 провідними підприємствами (ТОВ «Сватівська олія», ТОВ «Агро Кепітал Груп ЛТД», ТОВ «Слобожанський завод продтоварів», ТОВ «Старобільський завод продовольчих товарів», ТОВ «Троїцький маслопресовий завод») та понад 20 мініцехами, виробничі потужності яких дозволяють переробляти 390 тис. тонн сировини. За січень-листопад 2018 року підприємствами вироблено 87,4 тис. тонн олії соняшnikової нерафінованої та її фракцій (крім хімічно модифікованих), що становить 91,3 % до аналогічного періоду 2017 року. Поточний маркетинговий рік характеризується скороченням виробництва олії соняшnikової через зменшення валового збору насіння соняшника урожаю 2017 року та відповідно його переробки.

Провідними підприємствами борошномельно-круп'яної промисловості (ТОВ «Айдарський пекар» та ТОВ «Айдар Милам») за січень-листопад 2018 року вироблено 27,0 тис. тонн борошна. Через зниження купівельної спроможності населення та, відповідно, зменшення попиту, продукції виготовлено на 6,4 % менше, ніж за січень-листопад 2017 року.

Хлібопекарська галузь представлена 50 підприємствами з річною потужністю 65,8 тис. тонн. Асортимент продукції, що випускається, налічує більше 300 найменувань хлібобулочних та кондитерських виробів. За січень-листопад 2018 року вироблено 7,1 тис. тонн хліба та хлібобулочних виробів (82,2 % до минулого року). Одним з факторів скорочення виробництва є відкриття міні пекарень при супермаркетах, які поступово нарощують виробництво, хлібобулочні вироби випікаються малими підприємствами, які працюють на єдиному податку та не звітують до органів статистики щодо об'ємів виробництва. В сільській місцевості значна частина населення випікає хліб в домашніх умовах (до 10,0 %).

Пріоритетними напрямками подальшого розвитку підприємств харчової та переробної промисловості є: завантаження існуючих потужностей виробництва; впровадження новітніх технологій; технічне переоснащення підприємств; поліпшення якості та розширення асортименту продукції.

Оптову закупівлю зернових та технічних культур на території області здійснюють ТОВ СП «Нібулон», ТОВ «Кернел Трейд», Компанії «Каргілл», «Серна», ПАТ «Аграрний фонд» та ПрАТ «Агротон».

В області існує 19 елеваторів, загальна потужність яких складає 795,8 тис. тонн, з них – 14 діючих потужністю 635,7 тис. тонн.

Станом на 29.12.2018 року завантаженість елеваторів складає 90,3 %. На території області існує чотири перевалочних пункти зернових та масляничних культур:

- пункт «Левада» (м. Сєвєродонецьк), потужність перевантаження становить 0,9 тис. тонн на добу;
- перевантажувальний комплекс компанії «Нібулон» (м. Сватове) потужністю 4 тис. тонн на добу;
- перевантажувальний комплекс ТОВ «Східзерноальянс» (м. Сватове) потужністю 2 тис. тонн на добу
- пункт ТОВ «Красноріченське» (Кремінський район), потужність перевантаження становить 0,3 тис. тонн на добу.

2. Інвестиційна діяльність.

За даними, оприлюдненими Державною статистикою України, обсяги освоєних **капітальних інвестицій** у січні-вересні 2018 року підприємствами та організаціями за рахунок усіх джерел фінансування склали 1770,5 млн грн, або 0,5 % від загального обсягу по Україні (січень-вересень 2017 року – 0,7 %), що у порівнянних цінах на 3,1 % менше від обсягу капітальних інвестицій за відповідний період попереднього року.

За даними, оприлюдненими Головним управлінням статистики у Луганській області, головним джерелом фінансування капітальних інвестицій залишаються власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких освоєно 67,7 % загального обсягу. За рахунок державного та місцевих бюджетів освоєно 27,6 % капітальних інвестицій.

Вагомі частки капітальних інвестицій освоєно в машини, обладнання, інвентар та транспортні засоби – 64,6 % усіх інвестицій, у будівлі та споруди – 27,7 %. На капітальний ремонт активів спрямовано 120,8 млн грн капітальних інвестицій (15,8 % від загального обсягу).

Найбільшу частку капітальних інвестицій (769,8 млн грн, або 43,5 %) освоєно підприємствами сільського, лісового та рибного господарства. Підприємства промисловості витратили 397,2 млн грн (22,4 %).

У зв'язку з наявністю на території області збройного конфлікту значно скоротилася інвестиційна активність іноземних інвесторів по усіх галузях промисловості та інших сферах економічної діяльності. Це стосується іноземних інвесторів як з країн ЄС, так і з країн СНД. Через ускладнення технологічного й виробничого процесу, виникнення логістичних проблем більшість підприємств, які займаються залученням іноземних інвестицій, значно або повністю скоротили свою діяльність у цьому напрямку.

За даними, оприлюдненими Державною статистикою України, обсяг залучених з початку інвестування **прямих іноземних інвестицій** (акціонерного капіталу) в економіку Луганської області станом на 01.10.2018 склав 435,5 млн дол. США, що на 0,6 % менше обсягів інвестицій на початок року та становить 1,4 % до загального підсумку по Україні, у розрахунку на одну особу населення – 200,0 дол. США (на 01.10.2017 – 204,8 дол. США).

У січні-вересні 2018 року в економіку Луганської області іноземними інвесторами було вкладено 1,4 млн дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу).

Значною мірою зростання показника обсягу прямих іноземних інвестицій зумовлено курсовою різницею у розмірі 3,3 млн дол. США внаслідок зміни курсу валюти відносно долара США упродовж звітного періоду.

За січень-вересень 2018 року, на кінець періоду спостерігалось найбільш суттєве збільшення обсягів прямих іноземних інвестицій у галузях:

– промисловість – на 1,3 млн дол. США;

– діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування – на 1,8 млн дол. США.

Інвестиції надійшли із декількох країн світу. Із країн ЄС внесено 416,8 млн дол. США інвестицій (95,7 % загального обсягу акціонерного капіталу), з інших країн світу – 18,7 млн дол. США (4,3 %).

За даними Головного управління статистики у Луганській області, однією з найбільших країн-інвесторів, на яку припадає 84,3 % від загального обсягу прямих інвестицій області є Кіпр (366,9 млн дол. США). Також найбільші обсяги прямих інвестицій в область були залучені з таких країн: Велика Британія, Іспанія, Швейцарія, Німеччина та Панама, які склали 10,5 % від загального обсягу прямих інвестицій.

На підприємствах промисловості зосереджено 359,8 млн дол. США (82,6 % загального обсягу прямих інвестицій в область), у т.ч. переробної – 304,0 млн дол. США, діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування – 58,0 млн дол. США; водопостачання; каналізації, поводження з відходами – 22,1 млн дол. США, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 19,3 млн дол. США.

На розвиток промислового потенціалу області негативно вплинуло, насамперед, проведення антитерористичної операції на території області з початку 2014 року та Операції об'єднаних сил, внаслідок чого більшість промислових підприємств значно або повністю скоротили обсяги виробництва через ускладнення технологічного й виробничого процесу, виникнення логістичних проблем.

На підконтрольній українській владі території промисловий комплекс фактично лишився таких галузей як металургія, виробництво коксу та продуктів нафтопереробки, машинобудування, легка промисловість. Залишилась певна частка підприємств вугільної промисловості, виробництво будівельних матеріалів, харчової та легкої промисловості, а також майже всі провідні підприємства хімічної промисловості, виробництво паперу та поліграфічна діяльність.

Активізація інвестиційної діяльності є однією з основних умов оздоровлення та розвитку регіональної економіки, рушійною силою її інтеграції у світове господарство за рахунок оновлення основних фондів, переведення капіталів з одних сфер в інші, передачі технологій, інновацій та управлінського досвіду.

Основними причинами зниження активності інвестиційної діяльності є:

- відсутність системного підходу до державного та регіонального управління розвитком інвестиційної сфери, зниження фінансових можливостей бюджетів усіх рівнів;
- несприятливий інвестиційний клімат (економічна та фінансова нестабільність, недостатня розвиненість ринків капіталу, слабка розвиненість фондового ринку, відсутність системи гарантій захисту інвестицій);
- недосконала законодавча база, часта зміна, суперечливість, неповнота та неоднозначність трактування чинних законів і нормативно-правових актів, наявність значної кількості відомчих документів;
- відсутність дієвих механізмів державно-приватного партнерства в інвестуванні;
- недостатній рівень державної підтримки інвестиційної діяльності;
- нерозвиненість інвестиційних інструментів та інвестиційного ринку.

Залучення іноземних інвестицій в економіку регіону можливе за умови стабілізації економіки та фінансової системи, активізації євроінтеграційних процесів в Україні, забезпечення сталого соціально-економічного розвитку регіону та привабливих умов ведення бізнесу.

Для забезпечення постійної та ефективної горизонтальної взаємодії між заінтересованими органами виконавчої влади в процесі залучення іноземних інвестицій та супроводу інвесторів, а також з метою поширення детальної інформації щодо інвестиційних можливостей і переваг Луганського регіону у грудні 2018 року були проведені наступні заходи.

Представники бізнесу та органів влади Луганської області здійснили візит до Республіки Польща за напрямами «альтернативна енергетика».

Навчальний візит організовано Програмою розвитку ООН в Україні (ПРООН) в рамках проекту «Популяризація підприємництва серед населення, що постраждало від конфлікту в Україні, Фаза IV» за фінансової підтримки Уряду Польщі та у партнерстві з Польсько-українською господарчою палатою.

Триває опрацювання питання щодо налагодження співпраці з Офісом із залучення та підтримки інвестицій Ukraineinvest та з галузевими асоціаціями.

3. Зовнішня торгівля (експорт та імпорт товарів).

За даними, оприлюдненими Державною службою статистики України, **оборот зовнішньої торгівлі товарами** області у січні-жовтні 2018 року становив 405,9 млн дол. США і зменшився порівняно з аналогічним періодом 2017 року на 0,8 %.

Обсяги експорту товарів у січні-жовтні 2018 року становили 173,8 млн. дол. США та у порівнянні з січнем-жовтнем 2017 року зменшилися на 12,1 %.

Обсяг імпорту товарів склав 232,1 млн дол. США, що на 10,9 % більше аналогічного періоду попереднього року.

Негативне сальдо становило 58,3 млн дол. США (за аналогічний період 2017 року сальдо негативне – 11,7 млн дол. США).

Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 0,75 (по Україні – 0,83).

Зовнішньоторговельні операції проводились з партнерами із 71 країн світу.

За інформацією Головного управління статистики у Луганській області, обсяг експорту товарів до країн Європейського Союзу становив 66,1 млн дол. США, або 38,1 % від загального обсягу експорту та становить 68,2 % до аналогічного періоду минулого року.

Найбільші обсяги експортних поставок також здійснювалися до Польщі – 10,8 % від загального обсягу експорту, Білорусі – 10,0 %, Індії – 6,7 %, Франції – 6,6 %, Болгарії – 6,0 %, Німеччини – 5,1 %, Узбекистану – 4,9 %, Нідерландів та Румунії – по 2,3 %, Саудівської Аравії – 2,1 %, США – 1,9 %, Італії – 1,6 %, Грузії – 1,3 %, Філіппін – 1,1 %, Угорщини та Іраку – по 1,0 %, Китаю – 0,9 %.

Припинення експорту чорних металів та збільшення частки експорту продукції сільського господарства призвело до географічного перерозподілу експорту області: зменшилась частка країн ЄС (одним із основних експортних товарів до цих країн були чорні метали). Відбулося зменшення часток у загальному експорті таких країн як Угорщина, Чехія, Румунія, Словаччина, Естонія та почала зростати частка країн Азії (постачання продукції сільського господарства) – збільшення часток у структурі експорту таких країн як Індія, Саудівська Аравія, Філіппіни, Китай, Оман, Грузія, Узбекистан.

Серед країн-торгових партнерів експортні поставки в порівнянні з січнем-жовтнем 2017 року найбільш зросли до таких країн, як Сербія, Ірак, Бельгія, Філіппіни, Лівія, Азербайджан, Колумбія, Казахстан, Індія, Німеччина, Нідерланди, Узбекистан, Грузія.

Імпорт товарів із країн Європейського Союзу становив 52,3 млн дол. США, або 22,5 % від загального обсягу, що на 16,3 % більше, ніж у відповідному періоді минулого року.

Найбільші імпорتنі надходження, крім Росії, здійснювалися з Німеччини – 7,2 % від загального імпорту, Польщі – 5,9 %, Франції – 3,3 %, Китаю – 2,7 %, Саудівської Аравії – 2,4 %, Білорусі – 1,4 %, Чехії – 1,2 %, Республіки Корея – 1,1 %, Угорщини – 1,0 %, США та Литви – по 0,9 %.

Загалом значна частка імпорту товарів з Росії пояснюється тим, що основу цієї продукції складає сировина для енергетики, хімічної та целюлозно-паперової промисловості (палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки, продукти неорганічної хімії, органічні хімічні сполуки, пластмаси, полімерні матеріали, маса з деревини, руди).

Імпорتنі поставки порівняно з аналогічним періодом минулого року найбільш зросли із Грузії, Норвегії, Бельгії, Казахстану, Словенії, Бразилії, Індії, Австрії, Саудівської Аравії, Мексики.

Валютна виручка від експортних поставок паперу та картону у січні-жовтні 2018 року становила 77,1 млн дол. США, або 44,4 % експорту всіх товарів, продукція хімічної промисловості – 28,5 млн дол. США (16,4 %), жири та олії тваринного або рослинного походження – 18,7 млн дол. США (10,8 %), текстильні матеріали та текстильні вироби – 11,3 млн дол. США (6,5 %), готові харчові продукти – 10,9 млн дол. США (6,3 %), продукти рослинного походження – 7,5 млн дол. США (4,3 %), вироби з каменю, гіпсу, цементу – 6,4 млн дол. США (3,7 %), перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння – 4,3 млн дол. США (2,5 %), полімерні матеріали,

пластмаси та вироби з них – 3,9 млн дол. США (2,3 %), котли та машини – 2,8 млн дол. США (1,6 %).

Такий перерозподіл часток товарних груп у структурі експорту у січні-жовтні 2018 року порівняно з аналогічним періодом 2017 року відбувся через прийняття 15 березня 2017 року Радою національної безпеки і оборони України рішення про тимчасове припинення переміщення вантажів через лінію зіткнення на Донбасі. Внаслідок цього з січня 2018 року припинився експорт чорних металів, частка якого у січні-жовтні 2017 року становила 23,7 %.

Зазначене зменшення частки чорних металів призвело до збільшення часток у товарній структурі експорту паперу та картону (з 28,7 % до 44,4 %), продукції хімічної промисловості (з 14,7% до 16,4 %), текстильних матеріалів та текстильних виробів (з 5,5 % до 6,5 %), готових харчових продуктів (з 3,4 % до 6,3 %), продуктів рослинного походження (з 3,7 % до 4,3 %), жирів та олій тваринного або рослинного походження (з 7,1 % до 10,8 %), виробів з каменю, гіпсу, цементу (з 2,4 % до 3,7 %), полімерних матеріалів, пластмас та виробів з них (з 2,0 % до 2,3 %). Крім цього, зросла частка експорту перлів природних або культивованих, дорогоцінного та напівдорогоцінного каміння до 2,5 %. Слід зазначити, що з початку року частка продукції АПК у структурі експорту зросла з 15,0 % до 21,4 %.

Крім збільшення часток у загальному обсязі експорту слід відмітити і зростання обсягів таких товарів та товарних груп як папір та картон (+31,4 % в порівнянні з січнем-жовтнем 2017 року), жири та олії тваринного або рослинного походження (+45,1 %), готові харчові продукти (+58,0 %), текстильні матеріали та текстильні вироби (+8,8 %) вироби з каменю, гіпсу, цементу (+27,8 %), котли та машини (у 2,9 рази більше).

Негативно вплинуло на розвиток експортної діяльності загальнообласна тенденція зменшення обсягів виробництва промислової продукції, падіння якої за січень-жовтень 2018 року склало 15,0 %.

Імпортні надходження мінеральних продуктів у січні-жовтні 2018 року становили 94,3 млн дол. США, або 40,6 % імпорту всіх товарів, продукції хімічної промисловості – 33,8 млн дол. США (14,5 %), маси з деревини – 33,6 млн дол. США (14,5 %), полімерних матеріалів, пластмас та виробів з них – 28,3 млн дол. США (12,2 %), текстильні матеріали та текстильні вироби – 11,2 млн дол. США (4,8 %), машин, обладнань та механізмів – 8,1 млн дол. США (3,5 %), вироби з каменю, гіпсу, цементу – 4,4 млн дол. США (1,9 %), паперу та картону – 3,8 млн дол. США (1,6 %), засобів наземного транспорту – 3,6 млн дол. США (1,6 %), недорогоцінні метали та вироби з них – 3,4 млн дол. США (1,5 %), живі тварини, продукти тваринного походження – 1,7 млн дол. США (0,7 %).

Такий перерозподіл часток товарних груп у структурі експорту відбувся насамперед через зменшення частки мінеральних продуктів (з 61,6 % у січні 2017 року до 40,6 % у січні-жовтні 2018 року), що пов'язане, насамперед, з блокуванням переміщення вантажів через лінію зіткнення в області.

Зменшення частки мінеральних продуктів частково призвело до збільшення часток у товарній структурі імпорту полімерних матеріалів,

пластмас та виробів з них (з 2,9 до 12,2 %), маси з деревини (з 6,8 % до 14,5 %), котлів та машин (з 1,2 % до 2,9 %), текстильних матеріалів та текстильних виробів (з 2,2 до 4,8 %), паперу та картону (з 0,5 до 1,6 %), виробів з каменю, гіпсу, цементу (з 0,8 % до 1,9 %), живих тварин; продуктів тваринного походження (з 0,3 до 0,7 %), недорогоцінних металів та виробів з них (з 0,3 до 1,5 %).

Однак на перерозподіл часток у структурі імпорту вплинуло і безпосереднє зменшення або збільшення їх імпорту у січні-жовтні 2018 року: мінеральні продукти (+7,5 %), продукція хімічної промисловості (+17,3 %), маса з деревини (+1,9 %), полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них (+11,7 %), текстильні матеріали та текстильні вироби (+14,0 %), машини, обладнання та механізми (+64,1 %), вироби з каменю, гіпсу, цементу (+15,5 %), папір та картон (+30,2 %), недорогоцінні метали та вироби з них (у 2,3 рази більше).

З огляду на нинішні складні економічні умови, облдержадміністрацією здійснюється низка заходів щодо розвитку зовнішньоекономічної діяльності:

- залучення суб'єктів малого та середнього бізнесу до експортної діяльності;
- проведення інформаційної підтримки бізнес-кіл щодо умов виходу на зовнішні ринки, пошуку торговельних партнерів, участі у навчальних заходах;
- надання допомоги місцевим виробникам у пошуку міжнародних бізнес-партнерів, у тому числі шляхом участі у виставкових заходах, форумах тощо;
- інформування місцевих бізнес-кіл про комерційні пропозиції закордонних партнерів, можливості участі у міжнародних закупівлях.

Протягом листопада-грудня 2018 року суб'єкти господарювання області поінформовано про:

- 3 міжнародні виставкові заходи за кордоном (Німеччина, Бразилія, Литва);
- 4 міжнародні форуми (Республіка Корея, Литва, Куба, Марокко);
- 6 навчальних заходів;
- 7 комерційних пропозицій іноземних компаній (Туніс, Китай, Норвегія, Таджикистан, Франція, Велика Британія, Словенія);
- 4 міжнародні тендери (Туркменістан);
- 1 торгову місію до Бразилії.

Крім цього, підготовлено 5 випусків «Щотижневика експортера», спеціальне видання «Дайджест країн-потенційних торгових партнерів», які направлено 110 підприємствам-експортерам та потенційним експортерам області.

За підтримки ПРООН створено «Каталог експортної продукції підприємств Луганської області». На цей час ведеться робота по інформуванню іноземних партнерів про комерційні пропозиції підприємств області.

4. Внутрішній ринок (внутрішня торгівля, цінова ситуація).

Оборот роздрібною торгівлі (до якого включено роздрібний товарооборот підприємств роздрібною торгівлі, розрахункові дані щодо обсягів продажу

товарів на ринках та фізичними особами-підприємцями) у січні-листопаді 2018 року склав 7272,4 млн грн, що у порівняних цінах становить 127,8 % до січня-листопада 2017 року.

Обсяг роздрібного товарообороту підприємств, що здійснюють діяльність із роздрібною торгівлю, у січні-листопаді 2018 року становив 3878,6 млн грн, що у порівняних цінах становить 123,8 % до січня-листопада 2017 року.

Індекс споживчих цін на споживчому ринку Луганської області у листопаді 2018 року до грудня попереднього року становив 108,3 %, що менше загальнодержавного на 0,6 в.п. (по Україні–108,9 %).

За даними, оприлюдненими Головним управлінням статистики у листопаді 2018 року на споживчому ринку області ціни на продукти харчування та безалкогольні напої зросли на 1,7 %.

Найбільше (на 10,5 %) подорожчали овочі. На 7,1 % стало дорожче молоко, на 4,4 % – хліб, на 3,1 % – масло, на 2,7 % – сметана, на 2,5 % – кондитерські вироби з борошна, на 2,1 % – сало, на 2,0 % – сир і м'який сир (творог), на 1,7 % – олія соняшникова, на 1,6 % – макаронні вироби, кисломолочна продукція, на 1,1 % – маргарин, на 1,0 % – риба та продукти з риби, на 0,6 % – чай, на 0,5 % – кондитерські вироби з цукру, на 0,3 % – продукти переробки зернових, м'ясо та м'ясопродукти.

Водночас на 4,3 % подешевшали фрукти, на 2,9 % – цукор, на 1,5 % – яйця, на 0,6 % – рис, на 0,3 % – кава, на 0,1 % – шоколад.

Ціни на алкогольні напої та тютюнові вироби зросли на 1,2 %, у т.ч. тютюнові вироби – на 1,3 %, алкогольні напої – на 1,0 %.

Одяг і взуття подорожчали на 0,2 %, у т.ч. взуття – на 0,2 %, одяг – на 0,1 %.

Зростання цін (тарифів) на житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива на 5,1 % відбулося, головним чином, за рахунок підвищення цін на природний газ на 22,9 %.

Зниження цін на транспорт у цілому на 0,1 % спричинено здешевленням палива та мастил на 0,7 %, проїзду в автодорозньому пасажирському транспорті – на 0,1 %. Водночас проїзд в залізничному пасажирському транспорті подорожчав на 8,0 %.

У сфері зв'язку ціни зросли на 1,7 %, головним чином, за рахунок подорожчання місцевого телефонного зв'язку на 5,4 %, мобільного зв'язку – на 3,7 %.

Цінова ситуація на ринку палива.

За даними моніторингу середніх споживчих цін на товари (послуги) у листопаді 2018 року середня роздрібна ціна на бензин марки А-95 становила 32,70 грн/л (середня по Україні – 32,28 грн/л) і збільшилася порівняно з груднем 2017 року на 15,1 % (по Україні – на 14,7 %).

Дизельне паливо у листопаді 2018 року коштувало 32,56 грн/л (по Україні – 31,87 грн/л) та порівняно з груднем 2017 року подорожчало на 24,2 % (по Україні – на 23,5 %).

Обсяг послуг, реалізованих споживачам підприємствами сфери послуг у III кварталі 2018 року становив 1070,9 млн грн, що на 23,7 % більше аналогічного періоду 2017 року (III квартал 2017 року – 865,6 млн грн).

За даними, оприлюдненими Головним управлінням статистики у Луганській області, у структурі обсягу реалізованих послуг найбільшу питому вагу мали послуги телекомунікацій (електрозв'язку) (50,2 %), діяльності у сферах архітектури та інжинірингу, надання послуг технічного консультування (12,6 %), послуги вантажного автомобільного транспорту та перевезення речей (6,1 %), складського господарства та допоміжної діяльності у сфері транспорту (6,4 %).

Обсяг послуг, реалізованих населенню, становив 514,2 млн. грн, що на 8,2 % більше показника 2017 року. Частка таких послуг становила 48,0 % від загального обсягу реалізованих послуг.

На збільшення загального обсягу реалізованих послуг у ринкових цінах за 3 квартал 2018 року, порівняно з відповідним періодом минулого року, вплинуло підвищення собівартості послуг, зростання мінімальної заробітної плати та цін на ресурси (матеріали) і комунальні послуги.

Основними причинами подорожчання товарів є:

- підвищення собівартості виробництва, зокрема, внаслідок зростання цін на енергоносії та інших комунальних послуг;
- зростання цін на пально-мастильні матеріали з відповідним збільшенням витрат на логістику;
- валютні коливання курсу гривні, які призводять до зміни ціни імпортованих продуктів;
- зростання світових цін і зовнішнього попиту на вітчизняні продукти харчування (зокрема, м'ясомолочної групи), нестабільна ситуація в тваринництві, спалахи хвороб тварин;
- скорочення площ посіву овочів «борщового набору», використання аграріями менш якісних посадкових матеріалів та дешевих засобів захисту від гризунів;
- зниження виробництва яєць в господарствах населення в осінньо-зимовий період, натомість промислові птахофабрики реалізують свою продукцію за завищеними цінами, тим самим покривають збитки попередніх місяців;
- зростання мінімальних оптово-відпускних і роздрібних цін на окремі види алкогольних напоїв зміни в законодавстві з 02.10.2018 відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2008 р. № 957».

Для залучення на споживчий ринок області додаткових ресурсів продовольчої продукції, більш повного та різноманітного його насичення і задоволення потреб споживачів сільськогосподарською продукцією та продуктами її переробки, іншими продуктами харчування проводяться ярмарки за участю безпосередніх місцевих товаровиробників.

Так, у районах і містах області з початку поточного року було проведено 826 продовольчі ярмарки, на яких реалізовано 3,6 тис. тонн продукції місцевих сільгоспвиробників на суму 67,2 млн грн.

З метою відстеження та аналізу цінової ситуації на продовольчому ринку області проводиться щодекадний моніторинг середніх рівнів цін на продовольчих ринках та підприємствах торгівлі на основні продовольчі товари на території області, підконтрольній українській владі, зокрема на хліб та хлібобулочні вироби, молоко, крупи, яйця курячі, овочі тощо (за оперативними даними міських рад міст обласного значення та райдержадміністрацій) та щомісячний моніторинг цінової ситуації на основні види продовольчих товарів на споживчому ринку у Луганській області (за даними Державної служби статистики України).